

TAORMINA BİLDİRGESİ: “Avrupa'nın Belleği ve Kimliğinin Korunması”

Her yıl düzenlenen Europa Nostra Kongresi, bu yıl 2-7 Haziran 2009 tarihleri arasında İtalya'nın Sicilya bölgesinde küçük bir kasaba olan Taormina'da gerçekleştirildi. Kongre kapsamında 4 Haziran günü düzenlenen “Avrupa'nın Tarihî Kasabaları ve Köyleri ile Çevresindeki Peyzajın Korunması” konulu Europa Nostra Forumu'nda aşırı nüfus artışı, turizm baskısı, plansız gelişim ve ilgisizlik nedeniyle tehdit altında olan kasabalar, köyler ve kırsal peyzajların korunması konusu ele alındı. Forumun sonunda kabul edilen bu bildiri, kültürel mirasın korunmasının yalnızca büyük ölçekli ve herkes tarafından bilinen anıtların korunmasında ibaret olmadığını, Avrupa'daki küçük kasaba ve köylerdeki değerlerin korunmasının da Avrupa'nın bellek ve kimliğinin sürdürülmesinde önemli bir yer tuttuğunu vurgulayarak, konuyla ilgili taraflara çeşitli mesajlar sunuyor.

Tarihi kasabalar ve köyler, Avrupa'nın kültürel mirası için birer cevher olarak değerlendirilmelidir. Her kasaba ve köyün içinde barındırdığı mimari ve kentsel yapı mirası ile çevresindeki doğal ve yapılı peyzaj, o kasaba ve köyün tanıklık ettiği kendine özgü gelişim sürecini ve tarihi yansıtır.

Bu açıdan bakıldığında tarihi kasabalar ve köyler, Avrupa'nın belleği için önemli bir depo niteliğindedir ve çoğu Avrupa vatandaşı ve topluluğunun kimlik anlayışının temelini oluşturmaktadır. Avrupa'nın tarihi kasabaları ve köyleri, hızla ve sürekli olarak birbirini izleyen modern sosyal ve ekonomik gelişmeler sonucunda, bütünlüklerine yönelik somut tehditler ve büyük sorunlarla karşı karşıya kalmaktadır. Kasabalar ve köyler, bu koşullar altında aşırı hassas bir durumda bulunmaktadır.

Yakın bir dönemde, 6 Nisan 2009'da L'Aquila ve Abruzzo bölgelerini etkisi altına alan deprem olayı, tarihi kasaba ve köylerin doğanın güçleri veya tanrısal olaylar karşısında ne kadar büyük ölçüde yıkıma uğrayabileceğini göstermiştir.

Kasaba ve köylerde yaşamın sürdürüldüğü tarihî merkezlerin bilinçli ve etkin bir biçimde korunması ve bu merkezlerde bugün yaşayanlar kadar, gelecek nesiller ve hatta genel olarak tüm toplumun da yaşam kalitesinin artırılması gerekmektedir. Bu hedefe ulaşabilmek için, kamu kurumları sorumlu ve sürdürülebilir koruma politikalarına yönelik girişimlerde bulunarak her düzeyde (Avrupa, ulusal, bölgesel ve yerel) eyleme geçmeli, yerel topluluklar sürece katılmalı ve sivil toplum daha büyük bir etki alanı yaratmalıdır.

Avrupa peyzajının esas dokusu ve temel yapısını oluşturan unsur, Avrupa kıtasının geniş ve değişken topraklarına yayılan tarihi kasabalar ve köylerin oluşturduğu geniş ve karmaşık ağıdır. Bu ağın ve tekil bileşenlerinin korunması ve sağlıklı gelişimine destek olunması şarttır.

Avrupa'nın Tarihi Kasabaları ve Köylerinin Korunması konulu Europa Nostra Forum toplantısının katılımcıları aşağıdaki sonuçlara varmışlardır:

- Peyzajın korunmasında, kırsal ve kentsel planlamayı düzenleyen ve ilgili örgütlerin işlevlerini tanımlayan kılavuz belgeler ve yöntemler (peyzaj bölgelemesi gibi) izlenmelidir. Örneğin İtalya'da bu yöntemler, yakın bir dönemde kabul edilen Kültürel Miras ve Peyzaj Yasası'nda tarif edilmiştir. Bu tür yasalar, gerçekçi ve uygulanabilir takvimler öngörmeli ve hem merkezî hükümetler hem de bölgesel yönetimler tarafından özenle ve tam olarak uygulanmalıdır.
- Günümüzde kırsal peyzaj, kontrol altına alınamayan ve hızla genişleyen kentsel yayılmanın tehdidi altındadır. Bu nedenle, gündeme getirilen kırsal ve kentsel

planlama ve bölgeleme yönetmeliklerinin esas amacı ve sonucu, kırsal peyzajın geleneksel ekinleri, toprak işleme yöntemleri ve toprağın bölümlenmesinde kullandığı ölçek ve teknikleriyle birlikte korunması olmalıdır. Bu koruma yönetmeliklerinin, Avrupa Konseyi'nin Avrupa Peyzaj Sözleşmesi'ne¹ uygun olması gerekir.

- En küçük olanlar da dâhil olmak üzere, tarihi yerleşimlerde yapılacak yenileme ve yeniden geliştirme çalışmaları öncesinde tam ve kesin bir tarihî, antropolojik ve tipolojik araştırma yapılmalıdır. Söz konusu çalışmaların, toprağı ve yenilenemeyen toprak kaynaklarını israf eden yeni kentsel gelişim projelerine karşı etkili bir alternatif oluşturabilmesi için, mevcut yapılar ve mekânların yeniden kullanımı ve uyarlanmasını teşvik etmesi ve bunu yaparken koruma ve kentsel yenileme ilkelerine tamamen saygı göstermesi gerekir.
- Bir yenileme veya yeniden canlandırma projesi başlamadan önce, projenin kalitesi ve sözkonusu kasaba veya köyün tarihi dokusu ile çevredeki peyzaj üzerinde yaratacağı muhtemel etkiler konusunda ciddi bir değerlendirme yapılmalıdır. Projenin uygulanması süresince sıkı denetim sürdürülmeli ve daha sonrasında genel bir değerlendirme yapılarak projenin iyileştirilmesi için görüş ve öneriler alınmalıdır.
- Burada bahsedilen kriterlerin en acil olarak, İtalya'nın Abruzzo bölgesinde yakın dönemde yaşanmış deprem sonrasında köylerin yeniden inşası ve onarımı sırasında izlenmesi gerekir. L'Aquila kentsel merkezinin kendine özgü anıtsal yapı dokusunun yanı sıra, çevrede daha az bilinen fakat aynı depremden zarar gören tarihi kasabalar ve köylerin de hızlı ve dikkatli bir şekilde iyileştirilmesi ve yeniden canlandırılmasına yönelik taleplerin karşılanması çok önemlidir.
- Genç nesillerin okul içi ve dışı çeşitli eğitim ve yetiştirme projeleri aracılığıyla sürece katılımı önem kazanmaktadır. Bu projeler, gençlerin toplumsal sorumluluklara ve çevredeki peyzajın güzelliğı ve değerine daha çok hassasiyet göstermelerini sağlar.
- Üniversitelere, tarihsel ve doğal, kentsel ve kırsal kültürel mirasın korunması ve geliştirilmesi alanında mesleki eğitim sunmak ve eğitim programları oluşturmak konusunda önemli görevler düşmektedir.

Taormina, Europa Nostra Forumu katılımcıları Avrupa Parlamentosu seçimleriyle gelen bu değişim ortamında, Avrupa Birliğı'nin tüm kurumlarını Avrupa'nın tarihi kasabaları ve köyleri ile çevrelerindeki peyzajı korumak için, gerekli tüm mali destekleri (yapısal ve diğer fonlar gibi) sağlamak dâhil olmak üzere, acil ve etkili şekilde eyleme geçmeye ve sorumluluklarını yerine getirmeye çalışmaktadır.

¹ Ç.N. Türkiye'nin de taraf olduğı Avrupa Peyzaj Sözleşmesi'ne ulaşmak için:
www.mo.org.tr/UIKDocs/avrupapeyzajsozlesmesi.pdf